

Акт

обстеження насаджень, що потребують суцільної санітарної рубки по філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» на 2024 рік

31.05.2024р.

с. Геронимівка

Комісією в складі: головного спеціаліста відділу лісового господарства, охорони і захисту лісів Центрально – Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства ЗАВАДСЬКОЇ Тетяни, начальника відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Олени, інженера – лісопатолога І категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» РУДЬ РАЙСИ, інженера – лісопатолога І категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ФЕТИСОВОЇ КРІСТИНИ, інженера – лісопатолога І категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКА ВОЛОДИМИРА, головного лісничого філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКА ОЛЕКСАНДРА, лісничого Дахнівського лісництва БАСАРАБА ОЛЕКСАНДРА, лісничого Руськополянського лісництва ТКАЧА ІГОРЯ, в присутності представників органів місцевого самоврядування, проведено з 27 по 31 травня 2024 року обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» на доцільність призначення насаджень в суцільну санітарну рубку загальною площею 100,2 га.

Таксаційна характеристика оглянутих ділянок відповідно матеріалів базового лісовпорядкування 2014 року (без додавання віку на рік рубки):

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	у тому числі площа, можлива для експлуатації	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захищеності
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота	середній діаметр,	запас деревостану, куб. метрів	
Руськополянське	109	6	22,5	2	0,5	7Сз3Дз+Бп	95	0,60	1	28	36	350	2
Руськополянське	109	15	0,7		0,7	9Сз1Дз+Бп	76	0,70	1	26	32	380	2
Руськополянське	109	16	1,2		1,2	7Сз2Дз1Бп+Ос	76	0,70	1	26	32	350	2
Руськополянське	109	17	0,4		0,4	9Сз1Дз+Бп	76	0,70	1	26	32	370	2
Руськополянське	109	26	0,7		0,6	9Дз1Сз+Бп	90	0,60	2	25	32	235	2
Руськополянське	109	27	0,9		0,9	7Сз3Дз+Бп	86	0,60	1	28	32	340	2
Руськополянське	109	29	6,1	1	0,8	5Сз3Дз2Бп+Ос	76	0,60	1А	28	32	320	2
Руськополянське	109	31	1,3		1,3	7Сз3Дз+Бп	85	0,60	1	28	36	350	2
Руськополянське	122	27	12,0		7,6	9Сз1Дз+Бп	63	0,80	1А	25	28	400	2
Руськополянське	123	16	1,8	1	1,5	10Сз+Дз	73	0,60	1	26	30	330	2
Руськополянське	123	17	1,3		1,3	10Сз+Дз+Бп+Ос	63	0,70	1А	24	24	350	2
Руськополянське	123	18	1,2		1,1	10Сз+Дз+Гз+Бп	73	0,90	1А	27	32	520	2
Руськополянське	123	20	1,1		1,1	9Сз1Дз+Акб	63	0,70	1А	24	28	340	2
Руськополянське	136	13	20,0		17,6	6Сз4Дз+Бп	91	0,60	1	26	30	340	2
Руськополянське	143	3	7,9		7,9	10Сзк+Дз+Ос+Гз+ Клг	53	0,30	1	20	24	220	2
Руськополянське	143	9	0,8		0,7	10Сз+Дз+Гз	53	0,30	2	18	24	125	2
Руськополянське	150	2	19,0	6	4,4	10Сз(9І)+Сз	91	0,60	1	28	36	390	2
Руськополянське	150	10	8,6		7,9	10Сз	90	0,46	1	29	38	302	2
Руськополянське	150	12	49,0	4	21,5	8Сз(9І)2Сз(60)	91	0,60	1	27	32	330	2
Руськополянське	165	33	2,2		1,1	10Сз+Дз	81	0,60	1	25	32	320	2
Разом по л-ву:			158,7		80,1								
Дахнівське	80	1	4,8		4,7	10Сз+Гшм	100	0,50	1	29	44	330	2

Дахнівське	80	2	9,0	3	2,3	10Сз	130	0,50	1	31	48	360	2
Дахнівське	80	5	2,0		2,0	10Сз	80	0,70	1А	29	40	460	2
Дахнівське	80	6	14,0	3	11,1	10Сз+Дз	130	0,50	2	29	44	340	2
Разом по л-ву			29,8		20,1								
Всього по філії ССР:					100,2								

В результаті обстеження встановлено:

Незважаючи на постійне проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів загальна площа насаджень Дахнівського та Руськополянського лісництв філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» з порушеною і втраченою біологічною стійкістю зменшилась, але не зникла зовсім.

Своєчасний захід з поліпшення санітарного стану лісів дає змогу отримати певні обсяги ділової деревини до того, як вона погіршила якість унаслідок пошкодження комахами та ураження дереворуйнівними грибами – супутниками заселених дерев, які викликають враження заболонною синьою гниллю (офіостома), що розвивається в ходах комах у заболонній частині стовбура.

Відповідно до «Санітарних правил в лісах України», в рубку відводяться не тільки відмерлі і сухостійні екземпляри, які пошкоджені шкідниками і хворобами лісу, а й навіть відмираючі дерева з ажурною кроною, укороченою хвоєю та зміною кольору хвої до світло – зеленого або жовтувато – зеленого, пошкоджені шкідливими організмами.

При обстеженні, представлених у суцільну санітарну рубку соснових ділянок по філії «Черкаське лісове господарство», відмічаємо розладнані масиви, зрідженість насаджень до критичної повноти в результаті проведення вибіркового санітарного рубок минулих років, відсутність приростів, враження дерев хворобами лісу та пошкодження стовбуровими шкідниками.

При огляді хвойних насаджень по Дахнівському та Руськополянському лісництвах відмічаємо наявність дерев VI категорії санітарного стану без глиці, дерева V категорії санітарного стану з червоною глицею, і дерева IV категорії – із світло -зеленою, дуже зрідженою, а часто і із відсутнім верхом. Під дією вітрів на цих зріджених ділянках присутні дерева із нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, з дугоподібно зігнутими стовбурами, із зломами в комелі та завислими на рядом стоячі дерева. Дерев сосни V - VI категорії санітарного стану з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками. Аналізуючи маточні та личинкові ходи, льотні отвори на стовбурах повалених дерев, встановили пошкодження верхівковим короїдом, малим та великим сосновими лубоїдами, вусачем чорним сосновим, рагієм ребристим, вусачем кореневим коротковусим, рідше - златками.

По Руськополянському лісництву на кожній ділянці слід відмітити, велику кількість повалених сухостійних дерев VI категорії санітарного стану.

На ділянці у кварталі 143 виділі 3 Руськополянського лісництва відмічаємо враження насадження кореневою губкою, яка викликає строкату кореневу окоренкову ядрову або ядрову – заболонну гниль (осередок кореневої губки по філії обліковується). Також відмічаємо куртинне відмирання дерев, галявини, що оточуються дуже ослабленими (хворими), всихаючими деревами з ажурними кронами, з короткими пагонами з блідо - зеленою хвоєю у вигляді пучків, з окорованою нижньою частиною стовбурів, з нальотом чорно - коричневого кольору. В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втрачають свою механічну стійкість, звідси і вітровальні дерева. Гриб дуже поширений і шкідливий. На цій же ділянці,

слід відмітити, пошкодження сосни дереворуйнівними грибами з виходом плодових тіл трутовика облямованого, який викликає жовтувато – буру ядро – заболонну призматичну стовбурну гниль деструктивного типу, протяжність якої, в середньому, біля чотирьох метрів.

По Дахнівському лісництву у кварталі 80 виділі 6.3 відмічаємо пошкодження дереворуйнівними грибами з виходом плодових тіл соснової губки, яка викликає строкату ядрову стовбурну гниль корозійного типу. Протяжність гнилі складає 4 – 12 метрів. Поки на ураженому дереві не з'являться плодові тіла, воно зовні не відрізняється від здорових. Наявність на стовбурі «тютюнових» сучків і потовщень також свідчить про розвиток гриба в середині дерева.

Також у хвойних насадженнях по Дахнівському та Руськополянському лісництвах спостерігається інтенсивне розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. На всіх ділянках присутні дерева з омелою зовні III категорії санітарного стану, крони яких заселені омелою понад 30 відсотків, є відмираючі та сухостійні дерева - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо – зеленою, червоною та відсутньою глицею, суховершинні, без приростів.

При огляді відмічаємо, омела австрійська, вкорінюючись в гілках соснових верхів, запускаючи свої корені глибоко під кору, розрослась у вічнозелені напівпаразитні кулясті «кущі», отримуючи воду і мінеральне живлення від дерев, на яких живе, спричинила суттєве зниження енергії росту деревостану, і є причиною зниження довговічності насаджень, призводячи до часткової або суцільної суховершинності й усихання дерев. Вона (омела) є одним із найлютіших ворогів зелених (здорових) соснових насаджень, яка здатна з часом знищити наймогутніше дерево.

Нині відбувається вражаюче розповсюдження цієї рослини – напівпаразита по лісовим насадженням філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Згідно п. 24 «Санітарних правил в лісах України» «дерева з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубуванню».

Також на всіх хвойних ділянках Дахнівського та Руськополянського лісництв, особливо стиглого та перестійного віку, спостерігаємо дерева з ранами раку – сірянки (смоляний рак), які розрослись вздовж і по окружності стовбурів протягом багатьох років. Є рани витягнутої форми, кора на ранах відшаровується, живиця в повітрі засохла. Рани раку – сірянки розташовані в середній і верхній частині стовбурів під кронами, що призвело додатково до сильного ослаблення дерев, на яких спостерігається зрідження крони із жовто – зеленою та червоною глицею, суховершинність та відсутність приростів.

У Руськополянському лісництві на більшості ділянок, крім кварталу 150 виділів 2.6, 10, 12.4, змішаного складу з головною породою сосна звичайна, де в складі є дуб звичайний та присутні береза, осика, граб, поодинокі акація та клен, та в Дахнівському – квартал 80 виділ 6.3, де присутній дуб, у суцільну санітарну рубку будуть відібрані і наявні листяні породи - IV – VI категорій санітарного стану, які характеризуються дуже ажурною кроною, дрібним листям, відмічається розрідженість та інтенсивна суховершинність від 2/3 до 100% крони. На ділянці присутня немала кількість дерев дуба без приростів, невідповідні за віком таксаційним показникам (по висоті та діаметру). Наявні стовбури цих дерев з масовими та всихаючими водяними пагонами, що свідчить про втрату біологічної стійкості деревостану.

По дубовим деревах поодинокі спостерігається вихід плодових тіл трутовиків на висоті дерев до 8 м, які є збудником стовбурових гнилей листяних деревних порід. Були виявлені плодові тіла справжнього трутовика, який викликає білу «мармурову» ядро – заболонну стовбурову гниль.

Ще листяні дерева вражені некрозно – раковими хворобами: поперечним раком дуба, коли рана охопила 100 % периметра стовбура та східчастим раком (всі наявні листяні породи) з ранами в одному або кількох місцях понад 1/2 периметра стовбура.

Під час обстеження на деревах листяних порід, під корою були виявлені характерні ходи для вусачів, заболонників.

На обстежених ділянках із наявністю в складі дуба залишати дерева діаметром більше 24 сантиметрів як насінники цінної лісоутворюючої породи.

Обстежені ділянки лісових масивів філії «Черкаське лісове господарство» занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу як осередок комплексу стовбурових шкідників (короїди та вусачі: верхівковий короїд, малий та великий соснові лубоїди, вусачі чорний сосновий, кореневий коротковусий, рагій ребристий) та осередок омели австрійської :

по Дахнівському лісництву: квартал 80 виділа 5, 6.3;

по Руськополянському лісництву: квартал 109 виділа 6.2, 15, 16, 17, 26, 27, 29.1, 31; квартал 122 виділ 27, квартал 123 виділа 16.1, 17, 18, 20; квартал 136 виділ 13, квартал 143 виділа 3, 9; квартал 150 виділа 2.6, 10, 12.4; квартал 165 виділ 33.

Таким чином, в обстежених сосново – дубових насадженнях Руськополянського та Дахнівського лісництв філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», проведення вибіркового санітарного рубку нецільне, так як призведе до зменшення повноти насаджень нижче встановленого показника повноти (насадження у Руськополянському лісництві ділянки в кварталі 143 виділа 3, 9 з повнотою 0,3).

На оглянутих ділянках Руськополянського та Дахнівського лісництв спостерігається критична повнота деревостанів у результаті проведених вибіркового санітарного рубку минулих років по причині ослаблення лісових насаджень, які викликані глобальною зміною клімату: аномально високою весняно – осіння температура повітря, засуха, зміна гідрологічного режиму ґрунтів, вітровали сухостійних дерев, вражаючи розповсюдження омели австрійської - рослини – напівпаразита, а також пошкодження ослабленого насадження стовбуровими шкідниками та враженням хворобами лісу.

Отже, в суцільну санітарну рубку будуть відібрані ділянки соснових насаджень по таких причинах:

- соснові дерева – з омелою австрійською, де заселення крони більше 30%;
- пошкоджені стовбуровими шкідниками, а саме: короїдами: верхівковим короїдом, малим та великим сосновими лубоїдами, заболонниками, вусачами: чорним сосновим, кореневим коротковусим, дубовим та рагієм ребристим, златками;
- дерева сосни, вражені раком – сірянкою;
- дерева в осередку кореневої губки;
- всі наявні листяні породи, вражені некрозно – раковими захворюваннями, а саме: східчастим раком та поперечним раком дуба;
- дерева хвойних та листяних порід з виходом плодових тіл дереворуйнівних грибів – збудників стовбурових гнилей – соснової губки, трутовиків (облямованого, справжнього).

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях.

Характер всихання насаджень куртинний та суцільний. Тип всихання – різкий та поступовий.

Для наведення належного санітарного стану лісів, з метою запобігання розповсюдженню хвороб та шкідників лісу, недопущення втрати технічної якості деревини, провести **суцільну санітарну рубку загальною площею 100,2 га :**

Дахнівське лісництво – 20,1 га

Квартал 80 виділ 1 площа 4,7 га; Квартал 80 виділ 2.3 площа 2,3 га; Квартал 80 виділ 5 площа 2,0 га; Квартал 80 виділ 6.3 площа 11,1 га.

Руськополянське лісництво – 80,1 га

Квартал 109 виділ 6.2 площа 0,5 га; Квартал 109 виділ 15 площа 0,7 га; Квартал 109 виділ 16 площа 1,2 га; Квартал 109 виділ 17 площа 0,4 га; Квартал 109 виділ 26 площа 0,6 га; Квартал 109 виділ 27 площа 0,9 га; Квартал 109 виділ 29.1 площа 0,8 га; Квартал 109 виділ 31 площа 1,3 га; Квартал 122 виділ 27 площа 7,6 га; Квартал 123 виділ 16.1 площа 1,5 га; Квартал 123 виділ 17 площа 1,3 га; Квартал 123 виділ 18 площа 1,1 га; Квартал 123 виділ 20 площа 1,1 га; Квартал 136 виділ 13 площа 17,6 га; Квартал 143 виділ 3 площа 7,9 га; Квартал 143 виділ 9 площа 0,7 га; Квартал 150 виділ 2.6 площа 4,4 га; Квартал 150 виділ 10 площа 7,9 га; Квартал 150 виділ 12.4 площа 21,5 га; Квартал 165 виділ 33 площа 1,1 га.

Запроектовані заходи провести згідно вимог:

- «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555 (зі змінами та доповненнями);
- ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (зі змінами та доповненнями);
- статті 39 Закону України «Про тваринний світ» (зі змінами та доповненнями);
- заліснення зрубів провести згідно діючих нормативів з дотриманням Правил відтворення лісів, затверджених Постановою КМУ від 01.03.2007 р. № 303.

Вивезення деревини з насаджень здійснювати одночасно з її заготівлею.

Очистку лісосік провести, дотримуючись Правил пожежної безпеки в лісах України.

Акт складений в трьох примірниках.

Фотозвіт додається.

Головний спеціаліст відділу лісового господарства, охорони і захисту лісів Центрально – Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства

Тетяна ЗАВАДСЬКА

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Олена ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог I категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Раїса РУДЬ

Інженер – лісопатолог I категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Крістіна ФЕТІСОВА

Інженер – лісопатолог I категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист»

Володимир БОБК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України»

Олександр СИДОРЕНКО

Лісничий Дахнівського лісництва

Лісничий Руськополянського лісництва

Представники органів місцевого самоврядування

Олександр БАСАРАБ

Ігор ТКАЧ

Надіє Млпак

